

Sygn. akt IV U 1389/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 grudnia 2015r.

Sąd Okręgowy w Siedlcach IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący SSO Katarzyna Antoniak

Protokolant	st. sekr. sądowy Marta Żuk
-------------	----------------------------

po rozpoznaniu w dniu 3 grudnia 2015r. w Siedlcach na rozprawie

odwołania A. Ł., S. Ł., E. S. i P. Ł.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

z dnia 5 lipca 2012 r. oznaczonych:

nr 154 znak: (...) - (...),

nr 155 znak: (...) - (...),

nr 156 znak: (...) - (...),

i nr 157 znak: (...) - (...)

w sprawie P. Ł., A. Ł., E. S. i S. Ł.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o ustalenie odpowiedzialności spadkobierców z tytułu nieopłaconych składek

oddala wszystkie odwołania.

Sygn. akt: IV U 1389/14 **UZASADNIENIE**

Decyzjami z 5 lipca 2012r. oznaczonymi numerami (...)działając na podstawie art.97§1, art.98§1 i 2, art.100§1, 2 i 3 oraz art.101§1 i 2 ustawy z 29 sierpnia 1997r. - Ordynacja Podatkowa w związku z art.31 i 32 ustawy z 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych stwierdził, że odpowiednio A. Ł., S. Ł., E. Ł. – obecnie Ł.-S. i P. Ł. jako spadkobiercy D. Ł. (1) ponoszą solidarnie odpowiedzialność za długi spadkowe z tytułu nieopłaconych składek po zmarłym w dniu 7 kwietnia 2007r. D. Ł. (1) do wartości ustalonego w inwentarzu stanu czynnego spadku, określonego na kwotę 40 036,42 złotych. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że zmarły w dniu 7 kwietnia 2007r. D. Ł. (1), w okresie od 1 stycznia 1999r. do 30 listopada 2004r. prowadził działalność gospodarczą w miejscowości J. gmina H.. Wymieniony jako płatnik składek, zgodnie z art.46 ust.1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych obowiązany był do obliczania, rozliczania oraz opłacania w terminach określonych ustawą należnych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz Fundusz Pracy za każdy miesiąc kalendarzowy. Niedopełnienie tego obowiązku przez D. Ł. (1) spowodowało powstanie na koncie wymienionego zadłużenia z tytułu

w/w składek za okres od stycznia 1999r. do listopada 2004r., która na datę 7 kwietnia 2007r. ,tj. na dzień śmierci płatnika składek wynosi 69 716,94 złotych, z czego na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych stanowi kwotę 52 751,47 złotych, w tym odsetki i koszty upomnień, na Fundusz Ubezpieczenia Zdrowotnego stanowi kwotę 13 207,91 złotych, w tym odsetki i koszty upomnień oraz na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych stanowi kwotę 3 757,56 złotych, w tym odsetki i koszty upomnień. Organ rentowy podniósł, że adresaci w/w decyzji są spadkobiercami zmarłego, którzy przyjęli spadek z dobrodziejstwem inwentarza, a ich udziały w spadku wynoszą po ¼. Osoby te z mocy w/w przepisów ponoszą odpowiedzialność za zadłużenie D. Ł. (1). Stan czynny masy spadkowej, obejmującej nieruchomości na terenie Gminy H. – w miejscowości J., ustalił Komornik Sądowy działający przy Sądzie Rejonowym w Mińsku Mazowieckim, a wartość tej masy ustalił organ rentowy w oparciu o dane o cenach działek rolnych przekazane przez Naczelnika Urzędu Skarbowego w M.. Na tej podstawie organ rentowy ustalił kwotę, do której odpowiadają spadkobiercy D. Ł. (1) (zaskarżone decyzje k.107-118 akt organu rentowego).

Odwołania od w/w decyzji złożyli: A. Ł. – od decyzji nr (...), S. S. (2) – od decyzji nr (...), E. Ł. - od decyzji nr (...) i P. Ł. – od decyzji nr (...). Odwołania zarejestrowane zostały pod sygnaturami akt, odpowiednio: IV U 749/12 odwołanie A. Ł., IV U 748/12 odwołanie S. Ł., IV U 747/12 odwołanie P. Ł. i IV U 746/12 odwołanie E. S.. Wszyscy odwołujący się zarzucili decyzjom organu rentowego naruszenie prawa materialnego ,tj. art.24 ust.4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez jego błędną wykładnię i przyjęcie, że należności z tytułu składek przedawniają się po upływie 10 lat licząc od dnia, w którym stały się wymagalne, podczas gdy przedawniają się one po upływie 5 lat, naruszenie przepisu art.27 ust.1 i 2 w zw. z art.11 ustawy z 16 września 2011r. o redukcji niektórych obowiązków obywateli poprzez jego niezastosowanie przy obliczaniu terminu przedawnienia, naruszenie art.24 ust.5b ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez błędne przyjęcie, że organ rentowy podjął pierwszą czynność zmierzającą do wyegzekwowania należności z tytułu składek, podczas gdy taka czynność nie została podjęta, naruszenie przepisu art.68 ust.1 lit.c ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez jego wadliwe zastosowanie ,tj. nierozpoznanie istoty sprawy i brak sprecyzowanego wyliczenia zaległości, a jedynie wskazanie zbiorczej kwoty, co uniemożliwia jej rachunkową kontrolę, naruszenie art.1031§2 kc w zw. z art.98§1 ustawy Ordynacja podatkowa w zw. z art.31 i 32 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez jego niezastosowanie polegające na określeniu odpowiedzialności za długi spadkowe bez określonej wartości stanu czynnego spadku w inwentarzu, a także naruszenie przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 1 października 1991r. w sprawie szczegółowego trybu postępowania przy zabezpieczaniu spadku i sporządzaniu spisu inwentarza poprzez ustalenie przez organ rentowy wartości stanu czynnego spadku, w sytuacji gdy nie miał on do tego podstaw prawnych. Wskazując na powyższe odwołujący się wnieśli o zmianę zaskarżonych decyzji poprzez ustalenie, że nie ponoszą odpowiedzialności z tytułu nieopłaconych składek po zmarłym D. Ł. (1) (odwołania k.1-5 akt IV U 746/12 do IV U 749/12).

Postanowieniami z 28 marca 2013r. Sąd Okręgowy w Siedlcach dołączył sprawy zarejestrowane pod sygnaturami IV U 749/12, IV U 748/12 i IV U 747/12 do sprawy IV U 746/12 celem łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia pod tą ostatnią sygnaturą (postanowienia z 28 marca 2013r. k.26 akt IV U 749/12, IV U 748/12 i IV U 747/12).

W odpowiedzi na wszystkie odwołania organ rentowy wniósł o ich oddalenie oraz zasądzenie na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych. W uzasadnieniu stanowiska organ rentowy nie zgodził się z zarzutami odwołujących się, w tym z zarzutem przedawnienia należności oraz błędnego i bezpodstawnego oszacowania przez organ rentowy wartości stanu czynnego spadku po D. Ł. (1) (odpowiedź organu rentowego na odwołanie k.15-21 akt sprawy).

Wyrokiem z 7 maja 2014r. Sąd Okręgowy oddalił odwołania od wszystkich zaskarżonych decyzji oraz zasądził od odwołujących się solidarnie na rzecz organu rentowego kwotę 2 400 złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego. Powyższy wyrok zapadł po przeprowadzeniu przez Sąd dowodu z opinii biegłego z zakresu szacowania nieruchomości, który ustalił wartość nieruchomości wchodzącej w skład spadku po Z. Ł. na datę 5 lipca 2012r. ,tj. na dzień wydania zaskarżonych decyzji, na kwotę 53 961 złotych, a zatem na kwotę wyższą niż kwota odpowiedzialności odwołujących się ustalona w zaskarżonych decyzjach. Sąd Okręgowy ocenił również jako niezasadny zarzut odwołujących się co do

przedawnienia należności z tytułu składek (wyrok Sądu Okręgowego w Siedlcach z 7 maja 2014r. wraz z uzasadnieniem k.127 i 130-134 akt sprawy).

Na skutek apelacji odwołujących się od powyższego wyroku Sądu Okręgowego w Siedlcach, w której zarzucono Sądowi pierwszej instancji naruszenie przepisów prawa materialnego w zakresie terminu przedawnienia, prawa procesowego w zakresie oceny dowodów oraz zasad rozstrzygnięcia o kosztach procesu oraz błąd w ustaleniach faktycznych w zakresie wysokości ewentualnej odpowiedzialności odwołujących się za zobowiązania D. Ł. (1) z tytułu składek, Sąd Apelacyjny w Lublinie wyrokiem z 4 listopada 2014r. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Siedlcach do ponownego rozpoznania pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelującego (apelacja odwołujących się od wyroku Sądu Okręgowego w Siedlcach z 7 maja 2014r. k.138-148 akt sprawy oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 4 listopada 2014r. k.173 akt sprawy). W uzasadnieniu wyroku z 4 listopada 2014r. Sąd Apelacyjny wskazał, że sprawa wymaga ponownego zbadania, gdyż nie została rozpoznana jej istota i konieczne jest przeprowadzenie postępowania dowodowego w całości. W pierwszej kolejności zwrócił uwagę na to, że Sąd Okręgowy nie wskazał składników majątkowych wchodzących w skład spadku po D. Ł. (1), a także nie ustalił prawidłowo wartości stanu czynnego spadku po wyżej wymienionym. Dokonane przez Sąd Okręgowy, na podstawie opinii biegłego, oszacowanie wartości nieruchomości jest wadliwe, gdyż odnosi się do dnia wydania zaskarżonych decyzji, a tymczasem zgodnie z art.1031§2 kc wartość stanu czynnego spadku powinna być dokonana na dzień trwania spadku, czyli na datę śmierci D. Ł. (1). Ponadto Sąd Okręgowy nie rozpoznał należycie zgłoszonego zarzutu przedawnienia należności z tytułu składek podzielać bezkrytycznie argumentację organu rentowego. W związku z tym przy ponownym rozpoznawaniu sprawy konieczne jest ustalenie wartości stanu czynnego spadku wg stanu na dzień 7 kwietnia 2007r., a także zbadanie zarzutu przedawnienia nieopłaconych przez D. Ł. (1) składek (uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 4 listopada 2014r. k.176-180 akt sprawy).

W toku ponownego rozpoznania sprawy Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

D. Ł. (1) w okresie od 1 stycznia 1999r. do 30 listopada 2004r. prowadził pozarolniczą działalność gospodarczą. Z tego tytułu był zobowiązany do opłacania składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz Fundusz Pracy. Z uwagi na niewywiązywanie się z powyższego obowiązku na koncie D. Ł. (1) jako płatnika składek powstało zadłużenie (okoliczności niesporne).

W dniu 7 kwietnia 2007r. D. Ł. (1) zmarł (kopia odpisu skróconego aktu zgonu k.2 akt organu rentowego). Postanowieniem z 27 czerwca 2007r. Sąd Rejonowy w Mińsku Mazowieckim w sprawie I Ns 569/07 stwierdził, że spadek po D. Ł. (1) na podstawie ustawy nabyli z dobrodziejstwem inwentarza żona: A. Ł. oraz dzieci S. Ł., E. Ł. i P. Ł. w udziałach po 1/4 części każde z nich (postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku k.18 akt sprawy).

W dniu 30 czerwca 2009r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Mińsku Mazowieckim sporządził protokół, w którym dokonał spisu inwentarza majątku spadkowego pozostałego po D. Ł. (1), w którym na podstawie oświadczeń spadkobierców ustalił, że stan czynny spadku (aktywa) obejmuje: udział w wysokości 1/2 części w nieruchomości stanowiącej działkę gruntu o numerze ewidencyjnym (...) i powierzchni 0,303 ha położoną w J., oraz udział w wysokości 1/24 części w nieruchomości stanowiącej działki gruntu o numerach 4/8, 5/5 i 5/7 położone w J. (stanowiące dojazd do w/w działki oznaczonej numerem (...)), a także środki w kwocie 19,75 złotych (na dzień śmierci) zgromadzone na rachunku bankowym A'V. w Banku Spółdzielczym w H. (protokół ze spisu inwentarza z 30 czerwca 2009r. k.9-10 akt sprawy, wyrys z działek oraz mapa z projektem podziału k.11-14 akt sprawy, odpis z księgi wieczystej prowadzonej dla działki nr (...) k.63-69 akt organu rentowego).

W dniu 5 lipca 2012r. organ rentowy wydał zaskarżone decyzje o numerach (...), w których stwierdził, że każdy ze spadkobierców D. Ł. (1) odpowiada solidarnie z pozostałymi spadkobiercami za długi spadkowe z tytułu nieopłaconych składek po zmarłym w dniu 7 kwietnia 2007r. D. Ł. (1) do wartości ustalonego w inwentarzu stanu czynnego spadku, określonego na kwotę 40 036,42 złotych (zaskarżone decyzje k.107-118 akt organu rentowego). Z uwagi na to, że spis inwentarza sporządzony przez Komornika Sądowego nie określał wartości składników majątkowych pozostałych po D. Ł. (1), organ rentowy opierając się na informacji udzielonej przez Naczelnika Urzędu Skarbowego

w M. co do cen działek rolnych oraz budowlanych położonych w miejscowości J. gmina H. samodzielnie ustalił, że granica odpowiedzialności spadkobierców za zadłużenie z tytułu składek wynosi w/w kwotę 40 036,42 złotych (pismo Naczelnika Urzędu Skarbowego w M. z 17 maja 2012r. k.84 akt organu rentowego).

Po wszczęciu niniejszego postępowania na skutek odwołań spadkobierców D. Ł. (1) od w/w decyzji, wszyscy spadkobiercy, tj. A. Ł., S. Ł., E. S. i P. Ł. w dniu 13 stycznia 2015r. wystąpili do organu rentowego z wnioskami o umorzenie należności z tytułu składek, do których uregulowania zobowiązani zostali w/w decyzjami z 5 lipca 2012r. o numerach odpowiednio 154, 155, 156 i 157. Wnioski złożone zostały na podstawie przepisu art.1 ust.8 ustawy z 9 listopada 2012r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność. Po rozpoznaniu w/w wniosków, w dniu 24 lutego 2015r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. wydał decyzje, w których określił, że umorzeniu będą podlegały należności wg stanu na dzień 13 stycznia 2015r. ,tj. należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne za styczeń 1999r. oraz za okres od kwietnia 1999r. do listopada 2004r. w łącznej kwocie 60 192,11 złotych, na ubezpieczenie zdrowotne – za ten sam okres – w łącznej kwocie 14 497,03 złotych oraz na Fundusz Pracy - za wskazany wyżej okres - w łącznej kwocie 4 237,56 złotych. Jednocześnie organ rentowy określił warunki umorzenia w/w należności wskazując, że jest nimi spłata - w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się powyższych decyzji - należności niepodlegających umorzeniu, które zostaną określone przez organ rentowy. W tej samej dacie ,tj. w dniu 24 lutego 2015r. organ rentowy wydał decyzje o umorzeniu postępowania w zakresie należności na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe za miesiące luty i marzec 1999r. wskazując, że za wymieniony okres nie występuje zadłużenie w opłacie składek, natomiast istniejące za ten okres zadłużenie z tytułu ubezpieczenia zdrowotnego nie podlega umorzeniu, gdyż umorzenie takie jest możliwe w sytuacji umorzenia składek na ubezpieczenia społeczne (decyzje z 24 lutego 2015r. określające należności podlegające umorzeniu i warunki umorzenia, skierowane do: P. Ł. k.194-197 akt sprawy, do A. Ł. k.198-201 akt sprawy, do E. S. k.202-205 akt sprawy i do P. Ł. k.206-209 akt sprawy).

Następnie, po wykonaniu przez spadkobierców D. Ł. (1) warunków umorzenia należności, w dniu 14 maja 2015r. organ rentowy wydał decyzje, w których na podstawie art.1 ust.13 pkt 1 ustawy z 9 listopada 2012r. w sprawie umorzenia należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność umorzył określone w/w decyzjami z 24 lutego 2015r. należności z tytułu składek (decyzje z 14 maja 2015r. o umorzeniu należności k.216 -221 akt sprawy).

Sąd zważył, co następuje:

Odwołania A. Ł., S. Ł., E. S. i P. Ł. podlegały oddaleniu.

Odwołujący się będący spadkobiercami D. Ł. (1) kwestionowali zasadność decyzji z 5 lipca 2012r. ustalających ich odpowiedzialność za zadłużenie D. Ł. (1) z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz Fundusz Pracy podnosząc z jednej strony zarzut przedawnienia należności, a z drugiej strony błędne ustalenie granicy ich odpowiedzialności z uwagi na wadliwe ustalenie wartości stanu czynnego spadku po D. Ł. (2).

Badając ponownie – na skutek uchylenia sprawy przez Sąd Apelacyjny - odwołania ubezpieczonych Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że odwołania te nie zasługują na uwzględnienie. U podstaw takiej oceny leżą nowe okoliczności – powstałe po wydaniu wyroku z 4 listopada 2014r. przez Sąd Apelacyjny w Lublinie. Te nowe okoliczności to prawomocne decyzje Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. z 14 maja 2015r., w których organ rentowy umorzył należności odwołujących się stwierdzone w zaskarżonych decyzjach z 5 lipca 2012r. Funkcjonowanie w obrocie prawnym prawomocnych decyzji o umorzeniu należności z tytułu składek skutkuje niemożnością ustalenia – jak o to wnoszą odwołujący – że nie ponoszą oni odpowiedzialności za przedmiotowe składki określone w decyzjach z 5 lipca 2012r. W ocenie Sądu błędne jest twierdzenie odwołujących się, prezentowane przez ich pełnomocnika na rozprawie w dniu 3 grudnia 2015r., że Sąd będąc związanym decyzjami o umorzeniu należności i rozstrzygając sprawę wg stanu na chwilę zamknięcia rozprawy winien odwołania odwołujących się uwzględnić i stwierdzić, że nie ponoszą oni odpowiedzialności za zadłużenie z tytułu składek (protokół rozprawy k.232v). Sąd podziela stanowisko odwołujących się, że decyzje o umorzeniu należności mają wpływ na wynik niniejszego procesu, ale nie taki jak

rozumieją go odwołujący się. Przepis art.316§1 kpc stanowiący, że sąd wydaje wyrok biorąc za podstawę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia sprawy nie oznacza, że wobec umorzenia należności decyzjami z 14 maja 2015r., a zatem blisko 3 lata po wydaniu zaskarżonych decyzji, Sąd winien odwołania od decyzji z 5 lipca 2012r. uwzględnić. Przeciwnie, umorzenie należności przez organ rentowy wobec każdego z odwołujących się nakazuje przyjąć, że należności te istniały w chwili wydania zaskarżonych decyzji. Organ rentowy nie mógłby bowiem umorzyć należności, które nie istniały, a odwołujący się występując – w toku niniejszego procesu - o umorzenie przedmiotowych należności, w swoisty sposób przyznali, że należności te istnieją i są odpowiedzialni za ich spłatę. Dlatego właśnie biorąc pod uwagę istnienie decyzji z 14 maja 2015r. i mając jednocześnie na uwadze, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych wszczętych na skutek odwołań od decyzji organu rentowego, prawidłowość decyzji bada się na datę wydania tych decyzji, Sąd uznał odwołania ubezpieczonych za nieuzasadnione. Twierdzenie odwołujących się, że Sąd powinien oceniać zasadność decyzji z 5 lipca 2012r. przez pryzmat późniejszych zdarzeń – tu umorzenie należności, jest błędne. Jak już wskazano nie można umorzyć należności, które nie istnieją i nie można nie uwzględnić chronologii zdarzeń i twierdzić, że skoro należności zostały umorzone decyzjami z 14 maja 2015r. to nie istniały one już w dniu 5 lipca 2012r.

W ocenie Sądu należy zgodzić się z twierdzeniem pełnomocnika organu rentowego, że organ rentowy popełnił błąd rozpoznając wnioski spadkobierców D. Ł. (1) o umorzenie należności przed prawomocnym zakończeniem niniejszej sprawy (protokół rozprawy k.232v). Niemniej skoro decyzje takie zostały wydane i są prawomocne to Sąd rozpoznający przedmiotową sprawę nie mógł okoliczności tej nie uwzględnić. Mając na uwadze powyższe - nowe okoliczności, które nie istniały w chwili wyrokowania przez Sąd Apelacyjny w Lublinie, Sąd Okręgowy odstąpił od dopuszczenia dowodu – postulowanego przez Sąd odwoławczy – w postaci uzupełniającej opinii biegłego z zakresu szacowania nieruchomości w celu ustalenia wartości spadkowych nieruchomości na datę otwarcia spadku. Przeprowadzenie tego dowodu w przedstawionych okolicznościach było już niecelowe i sprzeczne z zasadą ekonomii procesu.

Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd Okręgowy na podstawie art.477¹⁴§1 kpc odwołania A. Ł., S. Ł., E. S. i P. Ł. oddalił.